چـــــاوپێکەوتن لەگەڵ گۆران عەبـــدوڵڵا.. ئامــــادەکردنی: عەبدوڵڵا سلێمان (مەشخەڵ)

ئەم چاوپێکەوتنە لەلایەن کاک عەبدوڵڵا سلێمان (مەشخەڵ)ەوە ئەنجامدرا بە مەبەستی بڵاوکردنەوەی لە گۆڤاری هانای ژمارە ٦ کە تایبەت بوو بە یادی ١٥٠ ساڵەی کۆمۆنەی پاریس، بەڵام بە هۆکاری هەڵەیەکی تەکنیکی بڵاونەبۆوە.
گۆران.

عەبدوڵڵا سلێمان (مەشخەڵ):

- **بەبڕوای بەڕێزتان جەوهەری دەسەڵاتی شۆڕشگێڕانە لە چیدا خۆی بەرجەستە دەکاتەوە؟**

گۆران عەبدوڵڵا:

پێم وایە دەربڕینی (جەوهەری دەسەڵاتی شۆڕشگێڕانە) خۆی لە خۆیدا دەربڕینێکی ورد نییە یان بە مانایەکی تر زۆرتر لە وشەیەکی فەنتازییانە دەچێت تا ئەو شوێنەی دەربڕینێکی کۆنکریتی دیاریکراوبێت، چوونکە ماناو پێناسەکەی لە دیدگای چینێکەوە بۆ چینێکی تر، لە ئایدیۆلۆجییەتێکەوە بۆ ئایدیۆلۆجییەکی تر دەگۆڕێت.
ئەگەر ئەو سێ وشەیە لێک دابڕین و بە جیا هەڵوەستەیەکی کورتیان لەسەر بکەین پێم وایە وەڵامەکەم ڕۆشنتر دەبێتەوە.
وشەی جەوهەر لەم شوێنەدا و لە پەیوەند بە دەسەڵات و شۆڕشەوە واتە ئەو خەون خواستانەی بزووتنەوەیەکە کە لەکاری کورت مەوداو درێژ مەودای خۆیدا دەیخاتە ئەجیندای خۆیەوە و لەڕەوتی چوونە پێشەوەی خۆیدا پڕوپاگەندەیان بۆدەکات و وەک خواستێک کە قابیلی جێبەجێبوونە باسیان لێوەدەکات، بەڵام مێژوو ئەوەی پێنیشان داوین کە زۆربەی جار زۆرینەی خواستەکان پاش بەدەستەوەگرتنی دەسەڵات فەرامۆش کراون یان تەسلیمی قەدەرێکی نادیار کراون.
دەسەڵات: واتە سەپاندنی هەژموون، کەبونەوەی هێز لەدەستی کەسێک، گروپێک، حزبێک یان واوەتر ئایدیۆلۆجیایەکی دیاریکراو. وە زۆربەی جار لای هێزی ئۆپزسیۆن دەسەڵات بێتە ئامانج نەوەکوو وەسیلە. هەر کاتێک دەسەڵات بوو بە ئامانج لەو کاتەدا خواست و شێوەی ڕێکخستنی

خەڵک بە شێوەیەکی سیستماتیک دەکرێتە خزمەتی گەیشتن بە دەسەڵات و ئازادیش لە مانا ڕەهاکەیدا دەکەوێتە ژێر پرسیارەوە.
شۆڕشگێڕ: پێم وایە شۆڕش و شۆڕشگێڕیتی بوونەتە شێواوترین وشەی دونیای ئەمڕۆ، وەزۆرترین جار بەرژەوەند خواز و چەقۆ کێش و مافیاکان زیرەکانە توانیویانە شەپۆلی ناڕەزایەتییەکانی خەڵک بقۆزنەوە بۆ گەیشتن بە ئامانجەکانی خۆیان. لەژێر ناوی شۆڕشگێڕیتیدا توانیویانە لە نەوجومگەکانی دەسەڵاتدا جێگای خۆیان بکەنەوە و ڕەوتی شۆڕش و خواستەکانی بە ئاقارێکدا بەرن کە خۆیان ویستیان لەسەر بووە. وشەی شۆڕشگێڕ زۆرتر وەک و تاک دەردەکەوێت نەوەکوو کۆمەڵ. بزووتنەوەی سۆشیالیستی نوێ سەرباری بیرکردنەوەو دۆزینەوەی ئامرازەکانی خەبات، گرنگە گۆڕانکاری لە زۆر دەستەواژەو وشەدا بکات.
من بە باشی دەزانم لە جیاتی (دەسەڵاتی شۆڕشگێڕانە) بڵێین ناوەندی نوێنەرایەتی شوراکان، یان هەر ناوێکی شیاوی تر کە ئەو پێگەیەی دەسەڵات خوازییە فەردییە خاڵی کاتەوە. ناوێک دەربڕی هەژموونی خوارەوە بێت واتە پێگەی هێز لە خوارەوە بۆ سەرەوە نەوەک بە پێچەوانەوە.
ئێستا دەتوانم بێمە سەر پرسیارەکەتان و بەڵام جەوهەری خۆبەڕێوەبردن، بەرجەستە دەبێتەوە لە پیادەکردن و جێبەجێکردنی هەموو ئەو بڕیار و داخوازیانەی کۆبونەوە گشتیەکانی ناوەندەکانی کار و ژیانی خەڵکە کە لە ڕێی نوێنەرەکانیانەوە لە ئاستێکی فراوانتردا قسەو باسیان لەسەر دەکرێت و دەخرێنە بواری جێبەجێکردنەوە لە چوار چێوەی داخوازەکەدا، بە ئاقاری یەکسانی ژیانی مرۆڤەکان.

عەبدوڵڵا سلێمان (مەشخەڵ):

- **ئایا ئەم ئەلتەرناتیڤە دەتوانێت لە ئەمڕۆی جیهانی لیبرالیزمدا بێتە بواری جێبەجێکردنەوە؟ ئاستەنگەکان چین؟**

گۆران عەبدوڵڵا:
لیبراڵیزم ئەجێندایەک بە دەوڵەمەندکردنی دەوڵەمەندەکان و هەژارترکردنی هەژاران و بەرەودان بە پۆپۆلیزم، لەمڕۆدا نوێنەرایەتی سیاسەتی ئابوری جیهانی ناکات یان زۆر لاواز بووە.
ئەو ڕۆژگارە بەسەر چوو کە وەک کریس هیدجس لە کتێبی مەرگی چینی لیبراڵدا باسیان دەکات " لیبراڵەکان لە کۆمەڵگەیەکی دیموکراتی ئاسایدا زمانەی ئەمانن بە سەرمایەدارەکان، ریفۆرمی پچڕ پچڕ وە قابیلی جێبەجێکردن پێشنیار دەکەن وەک هیوایەک بەرەو یەکسانی

دەیانخەنە ڕوو. ئەمانە وەکوو دیارییەک دەبەخشنە دەوڵەت و میکانیزمی هێزەکەی، وەکوو سەگی هاریش هێرش دەکەنە سەر هێزە کۆمەڵایەتییە ڕادیکاڵەکان و ناشرینیان دەکەن و چینی لیبراڵ و ئەڵیتی دەسەڵاتدار وەک پێکهاتەیەکی بەسوود بۆ کۆمەڵگە دەناسێنن.”
ڕێگا خۆشکردن و لابردنی گرفتی سنوورەکان بۆ کۆمپانیا زەبەلاحەکان بو بەهۆکاری کەڵەکەی سەرمایەی خەیاڵی لە دەستی ژمارەیەکی یەکجار کەمی سەرمایەداردا. ئەوەی لیبراڵیزم لە سەرەتاکانی خۆیدا بانگەشتەی بۆ دەکرد، لە دەیەی ئەم دووایانەدا لەبەرانبەر بازاری ئازادو عەولەمەدا بوون بە تۆزو چوون بە ئاسماندا. هەر بۆیە جێنێفەر وێڵش لە سیمنارێکیدا لە هۆڵی سی بی سی لە شاری تۆرنتۆ وتی: لیبراڵیزم بەرەو بەربەرییەت دەڕوات.
پاش قەیرانی ٢٠٠٨ لە بەریتانیا کۆمەڵێک لە بیرمەند و سیاسەتمەدار تۆڕێکیان پێکهێنا بۆ بنیاتنانی ئابوری لەسەر بنەمای بیری چەپ. کەسێک لەم تۆڕە بە ناوی کرستین بێری کە کەسایەتییەکی سەرەکییە لەم تۆڕە بە ڕۆژنامەی گاردیان دەڵێ: “دەمانەوێت ئابوری بگەڕێنینەوە بۆ سەر بنەماکانی خۆی. خوازیارین لە ئابوری بپرسین، کێیە ئەم سەروەتەی هەیە؟ کێیە دەسەڵاتدارێتی هەیە لەم کۆمپانیایە؟ وتاری ئابوری ئاسایی ئەم پرسیارانە دەشارێتەوە کەوا بۆ بەرژەوەندی کە دەسەڵاتیان هەیە.”
بازاڕی ئابوری جیهانی بەتەنها لەدەستی نیوولیبراڵەکاندا نەماوە. ئەمرۆ چین و ڕوسیا وەک دوو هێزی گەورەی ئابوری لەمەیدانن بەتایبەت چین، وەهەردوو ئەم دوو وڵاتە لەدەرەوەی کتلەکانی نیوولیبراڵیزمن، تەنانەت پوتین لە لوتکەی ٢٠ لە یابان لە قسەیەکیدا وتی: “لیبراڵییەکان شوێن بزر دەبێت”.
ئاماژەکان ئەوەمان پێپیشان دەدەن کە کێشەی سۆشیالیزم بەتەنها لەگەڵ لیبراڵیزم نییە، ئەوەی دەبینرێت پۆپۆلیزمی سیاسییە کەلە برەودایە. ڕاست تەنها ئەم چەکەی پێماوە شەڕی پێبکات، ڕۆشنیش لایەکەی تر دەبینێت کە سۆشیالیزمە. بۆیە بینیمان چۆن لە ئەمریکا دژایەتی بێرنی ساندەرزیان دەکرد و چەندین سایتیان بۆ دژایەتی سۆشیالیزم درووست کردبوو.
سۆشیالیزم بە ترو تفاقە کۆنەکەیەوە بەردی بە ناخرێتە سەر بەرد و لە مەڕەدا شل و شەواو پەرتەوازەترین هێزی سیاسییە، بەڵام بیری سۆشیالیزم لە ڕیزەکانی نەوەی نوێدا بە ڕۆشنی دەردەکەوێت. نەوەیەک توانیویەتی خۆی لە ژێر هەژموونی نەوەی سی و چلەکان دەربهێنێت کە گەشکرابوون بەدژایەتی کردنی سۆشیالیزم. بەشە هۆشیارەکەی نەوەی ئەمرۆ لە سای تەکنەلۆجیا و کاڵبوونەوەی سنورەکان و تێکەڵاوبوونە

کۆمەڵایەتییەکان و بینینی دونیا وەک یەک کتلە وە تێگەشتن لەوەی چارەنووسی بەشەرەکان پەیوەندییەکی پتەویان پێکەوە هەیە، ئەوانە بونەتە فاکتەری بنەمای فکری ئەو. لێرەوە چیرۆکەکانی ڕەنگ و سنورو نەتەوەو نیشتمان لە بەرانبەر شوناسی مرۆڤ و سروشتدا کاڵدەبنەوە.

عەبدوڵڵا سلێمان (مەشخەڵ):

- **ئایا خەڵکی کوردستان لەکوێی داخوازی شووراکان بوونە و دان چ لە سەرەتای نەوەدەکان و چ لە ئێستادا؟**

گێڕان عەبدوڵڵا:

بزووتنەوەی شوراکان لە کوردستان بەشێک نەبوون لە زهنییەت و ئەزمونی خەڵکی کرێکار و زەحمەتکێشی کوردستان، بەڵکوو بەدیلێکی شیاوی ڕێکخستن بوو لەلایەن بزووتنەوەی سۆشیالیستییەوە یان بە دیاریکراوی بڵێین کۆمۆنیزمی کرێکارییەوە. لەو ماوە کورتەی تەمەنی شوراکاندا، هەڵسوڕاوانی بزووتنەوەی شورایی ویستیان لە ڕێیی بەرزکردنەوەی کۆمەڵێک شیعارەوە کە بەشێکی دانەبڕاوبوون لە خواستی خەڵک، ویستمان خەڵک ئاشنا بکەین بەم شێوەیە لە ڕێکخستن.

خەڵک لەو ماوە کورتەی ڕاپەڕیندا لە فەوزایەکی سیاسی، ئیداری، ئیقتیسادی و ئەمنیدا ژیانی دەکرد. ئەو بارودۆخە فرسەتی بیرکردنەوەی بە خەڵک نەدەدا بە بیرکردنەوە لەو داخوازیانەو هەوڵدان بە بەدەستهێنانیان، ئەمە سەرباری ئەوەی ڕادەی ڕێکخستن و ئەزمونی ڕێکخستنی جەماوەری لەوپەڕی لاوازی خۆیدا بوو. لە مێژووی سیاسی کوردستان دەکرێت بڵێین بوون یان دەستبردنی خەڵک بە ڕێکخستنی خۆیان لە دەرەوەی ئەحزابی سیاسی بە بەرگریکردن لە خۆیان وجودی نەبووە. ئەحزابی کوردی تەنها شاخ و چەکی ئاشنا دەکرد بە خەڵک وە هەموو ئەو هەوڵانەی شوعەکانیشی لەبار دەبرد کە لەناو جوتیاران یان کرێکاراندا دەیاندا.

بارودۆخی ڕێکخستنی جەماوەری سەربەخۆ لە ئێستادا خراپتر بووە نەک باشتر. لەم ٣٠ ساڵەی دەسەڵاتی کوردیدا سەرباری دابەشکردنی خەڵک بەسەر ئەحزابی سیاسیدا، توانیویانە لە ڕێی بەناو ئەپزسیۆنەوە ڕوحیەتی ناڕێکخراوبوون بە باوەر بوون بە ڕێکخستن پەرەپێبدەن. خەڵک ناڕازییە، خەڵک خەونی ژیانێکی باشتری هەیە، بەڵام نابێت بە قاڵبێکی ئامادەکراوەوە داوای ڕێکخستن و جوڵە لە خەڵک بکرێت.

کۆمۆنەی پاریس، شوراکان لە سۆڤییەت و خۆ بەڕێوەبردنەکەی ڕۆژاڤا هەڵقوڵاوی واقعێکی سیاسی و کۆمەڵایەتییە، بۆیە بە ئاسانی جێکەوتە دەبێت.

عەبدوڵڵا سلێمان (مەشخەڵ):

- **تۆ دەڵێيت كۆمۆنەى پاريس و شوراكان لە سۆڤييەت و خۆبەڕيو□ بردبەكانى ڕۆژئاڤا جێكەوتە د□ب□ن، ئايا خۆبەڕێو□ بردنەكانى ڕۆژئاڤا تا چەند لە شوراوە نزيكن و هەروەها تا چ ئەندازەيەك سووننەتى شوورايیان تيا جێگير كراوە؟**

گۆران عەبدوڵڵا:

بنەماى ئيدارى خۆبەڕێو□ بردنى ڕۆژاڤا كۆمونەكانە، بەهەمان شێوەى شورايى لە شوێنى كار و ژيان پێك دێت وە پەيڕەو لە ديموكراتييەتى ڕاستەوخۆو لە خوارەوە بۆ سەرەوە دەكات. ئەوەى لە سيستمى شورايى جياى دەكاتەوە ئەم كۆمونانە لەسەر بنەماى چينايەتى نييە، واتە دەكرێت خاوەن كار و كرێكار هەردووكيان لەيەك كۆموونەدابن. شوراكان بەشێوەيەكى گشتى لەژێر كاريگەرى فكرى سۆشيالزمدان و بەشوێن سەپاندنى دەسەڵاتى كرێكارييەوەن، بەڵام ئەمە لە كۆموونەكان وا نييە وە دەكرێت لەزۆر بوارى فكريى و سياسيدا جياوازبن چ لە ناو يەك كۆمونە يان لەگەڵ كۆمونەكانى تر. پێكهاتە ڕێكخراوێكەى زياتر نزيكايەتى بە كۆمۆنەكانى پاريس هەيە تا بە شورا.

لە كۆتاييدا دەمەوێت ب□□□م هەموو ئەم ئەزمونانە هەڵگرى خاڵى لاوازو بەهێزن، ناكرێت هيچكامێكيان وەك قاڵبێكى هاوردەو ئامادەكراو بۆ ڕێكخستن بخرێتە پێشى كۆمەڵگە. پاريس ێكان كۆمۆنەكانيان درووستكرد، ڕوسێكان يش سۆڤيەتاتەكان و ڕۆژائاڤاش سيستمى خۆبەڕێو□ بردنەكانى دامەزراند بە سوود وەرگرتن لە ئەزموونى كرێكاران و جوتياران لەزۆر شوێنى جيهاندا لەوانە ئيسپانيا، يۆگسلاڤيا و بەشێوەيەكى گشتى ئەمريكاى لاتين.

گۆران عەبدوڵڵا

تۆرنتۆ

٢٠٢١\٢\١٥